Wolvencommissie Gelderland

Verslag bijeenkomst Nijkerk - 22 september 2026

Inleiding

De Wolvencommissie Gelderland adviseert de provincie over beleid en uitvoering rond de wolf. Om haar adviezen te laten aansluiten op wat er in de samenleving speelt, gaat zij op lokale bijeenkomsten in gesprek met inwoners, dierhouders, ondernemers en andere betrokkenen. In Nijkerk deelden deelnemers hun ervaringen, zorgen, vragen en ideeën met leden van de commissie, vertegenwoordigers van de overheid en andere deskundigen.

Dit verslag beschrijft de opbrengst van de twee gespreksrondes aan drie tafels met verschillende thema's; samenleven met de wolf, advies aan gemeente en provincie en preventie in de praktijk. Daarna volgt de terugkoppeling van deelnemers via de enquête. De aanbevelingen bundelen de belangrijkste wensen en aandachtspunten uit de gesprekken en de enquête. Ze vormen input voor de verdere advisering van de Wolvencommissie Gelderland aan de provincie.

De ervaringen en opvattingen in dit verslag zijn die van de deelnemers. Toelichtingen vanuit de commissie en de provincie zijn waar nodig als zodanig vermeld.

Samenvatting

De gesprekken in Nijkerk laten zien dat de aanwezigheid van de wolf voor verschillende deelnemers invloed heeft op hun gevoel van veiligheid, hun dieren en hun dagelijkse werkzaamheden. Zij noemen dierenleed, extra kosten en arbeid en de gevolgen voor het landschap. Veiligheid gaat daarbij ook over vee dat in paniek uitbreekt en op de weg kan komen.

Veel aanwezige deelnemers geven aan geen wolven te willen in Nederland of in hun eigen omgeving. Anderen zien ruimte voor een beperkt aantal in natuurgebieden, met beheer en duidelijke grenzen. Een ander perspectief benadrukt de mogelijke voordelen van de wolf voor bosverjonging en biodiversiteit. Deelnemers vragen om beleid dat dichter bij de praktijk staat. Zij willen duidelijke criteria en vervolgstappen na herhaalde aanvallen, passende ondersteuning en ruimte voor praktische bescherming, zoals een afsluitbare schapenstal. In de Arkemheenpolder maken kleine percelen, sloten en afspraken voor weidevogelbeheer het onderhouden van rasters volgens hen extra lastig. Camera's met licht of geluid, GPS-waarschuwingen en kuddebeschermingshonden worden genoemd als mogelijkheden om te onderzoeken.

Terugkoppeling enquête deelnemers bijeenkomst Nijkerk

Na de bijeenkomst in Nijkerk is er een vragenlijst verzonden. Een aantal deelnemers heeft via de enquête teruggegeven hoe zij de bijeenkomst hebben ervaren. Zij waarderen het gesprek en het luisteren naar verschillende ervaringen. Op de vraag in welke mate zij de bijeenkomst zouden aanraden, geven zij gemiddeld een 8,3. Tegelijk zijn de zorgen over de wolf niet afgenomen. Voor sommigen zijn de gevolgen voor inwoners en dierhouders juist duidelijker geworden. Deelnemers vragen om meer aandacht voor veiligheid, dierenwelzijn, veranderingen in het landschap en de praktische gevolgen van preventiemaatregelen.

Wet en regelgeving is het meest gevraagde onderwerp voor een vervolg. Zij willen duidelijkheid over beheer, mogelijke aantallen wolven en de ruimte om regels aan te passen. De wensen lopen uiteen van geen wolven in Nederland of de eigen omgeving tot een acceptabele doelstand en internationaal beheer.

Ook is er behoefte aan onderbouwde informatie en kennis over het gedrag en de biologie van de wolf. Eén respondent vindt de lezing te positief over de wolf. Daarnaast klinkt de wens om praktijkervaringen van dierhouders en terreinbeheerders te gebruiken en ruimte te bieden aan afwijkende adviezen. Voor het vervolg is vooral van belang dat zichtbaar wordt wat er met de opgehaalde signalen gebeurt.

Beschrijving van de gesprekstafels

Tafel 1 - Samenleven met de wolf

De gesprekken gaan vooral over de gevolgen van de wolf voor het dagelijks leven. Veel deelnemers zien weinig ruimte voor samenleven in het dichtbevolkte gebied rond Nijkerk. Zij vragen om minder wolven, duidelijke grenzen en sneller optreden bij herhaalde schade. Er klinkt ook een ander perspectief: de wolf kan een rol hebben in de natuur, maar vraagt om kennis en zorgvuldig beheer.

Veiligheid en schade gaan verder dan een aanval

Een deelnemer vertelt hoe een wolf tussen zijn hond en woning langs het terras liep. Sindsdien voelt hij zich ook op eigen grond minder vrij. Anderen maken zich zorgen over kinderen die naar school fietsen of in het bos spelen. De zorgen betreffen ook vee dat in paniek door een afrastering vlucht. Deelnemers vrezen ongelukken wanneer paarden, pinken of schapen op de weg terechtkomen.

Gedode en gewonde dieren maken veel indruk. Ook na een aanval blijven gevolgen bestaan. Een deelnemer vertelt dat een kudde anders op honden reageert, waardoor werken met een herdershond moeilijker wordt. Volgens hem wordt deze vervolgschade niet vergoed.

Bescherming moet passen bij de omgeving

Afrasteringen kosten geld en veel onderhoud, terwijl dierhouders twijfelen of hun dieren erachter veilig blijven. In de Polder Arkemheen maken kleine percelen en sloten bescherming volgens deelnemers extra lastig. Zij wijzen ook op de gevolgen voor het landschap en andere dieren. Meer hekken botsen in hun ogen met het eerdere streven om wild juist vrij te laten bewegen.

Van nul wolven tot ruimte in een beperkt gebied

De wens om naar nul wolven te gaan klinkt in beide rondes. Deelnemers wijzen op de combinatie van woningen, wegen, vee en recreatie. Zij vrezen dat wolven minder schuw worden wanneer zij ongestoord dicht bij mensen komen. Anderen zien hooguit ruimte in een beperkt natuurgebied, met beheer van de aantallen en minder gevolgen daarbuiten. Zij betwijfelen wel of wolven binnen zo'n gebied kunnen blijven.

"Ik vind ze machtig mooi, mag ze graag zien, maar niet in mijn tuin en niet in deze omgeving."

Een deelnemer vanuit landgoedbeheer ziet mogelijke voordelen voor bosverjonging en biodiversiteit. Vanuit terreinbeheerders wordt toegelicht dat minder vraat door herten ruimte kan bieden aan een diverser bos. Andere aanwezigen vinden dat jagers het wild beter gecontroleerd kunnen beheren.

Beleid dichter bij de praktijk

Deelnemers vragen om meer ruimte voor lokaal en provinciaal optreden. Hun signalen moeten via gemeenten en provincie in Den Haag en Europa terechtkomen. Ook willen zij leren van buitenlandse ervaringen. Betere voorlichting wordt genoemd, maar is volgens anderen onvoldoende zolang beleid niet verandert. Zij vragen om zichtbare actie op basis van hun praktijkervaringen. Daarnaast wordt gevraagd om een duidelijk plan voor een ernstige aanval op een mens, in het bijzonder een kind: wie handelt en welke stappen volgen?

Tafel 2 - Adviezen aan gemeente en provincie

Inwoners en dierhouders vragen aan tafel 2 om beleid dat beter aansluit op hun dagelijkse praktijk. Hun adviezen gaan over duidelijke grenzen aan aantallen en leefgebieden, sneller handelen na aanvallen en praktische ruimte om dieren te beschermen. Zij willen ook kunnen aangeven welke regels moeten veranderen. De standpunten lopen uiteen: sommige deelnemers willen geen wolven in Nederland of in hun eigen omgeving, terwijl anderen ruimte zien voor een beperkt aantal wolven in natuurgebieden.

Betrek inwoners bij keuzes over aantallen en gebieden
Meerdere deelnemers vragen om een maximumaantal wolven of roedels en gebieden waar de wolf wel of niet gewenst is. Alleen steeds meer rasters plaatsen geeft hen onvoldoende vertrouwen: zij vrezen dat aanvallen zich naar andere plekken verplaatsen.
De commissie licht een onderzoek toe naar wat een gebied aankan. Daarbij zouden ook gevolgen voor inwoners, landbouw, recreatie en andere bedrijven moeten meetellen. Een deelnemer vraagt nadrukkelijk om verkeersveiligheid mee te nemen, vanwege vee dat in paniek door afrasteringen vlucht. Aan tafel wordt ook voorgesteld om afspraken over aantallen aan de omgevingsvisie te verbinden. De vraag blijft hoe inwoners invloed krijgen op deze keuzes.

Maak duidelijk wanneer en hoe wordt ingegrepen
Deelnemers vragen om uitvoerbare criteria voor een probleemwolf en duidelijke vervolgstappen na herhaalde aanvallen. Een schapenhouder vertelt dat na drie aanvallen vooral tekortkomingen aan zijn raster werden aangewezen, waardoor het aanpakken van de wolf niet verder kwam. Een voorstel is om een vaste termijn te stellen waarbinnen een vastgestelde probleemwolf wordt verwijderd.
Afschot en vangen en verplaatsen worden beide genoemd. Deelnemers willen leren van buitenlandse ervaringen, waaronder het snelle ingrijpen dat een deelnemer uit haar tijd in Noorwegen beschrijft. Verplaatsing en sterilisatie blijven open ideeën, met vragen over uitvoerbaarheid en dierenwelzijn. Deelnemers vragen gemeente en provincie om beschikbare ruimte binnen regels te gebruiken en noodzakelijke veranderingen bij hogere overheden aan te kaarten.

Maak bescherming mogelijk met behoud van het landschap
Op Landgoed Appel willen schapenhouders hun hagen behouden. Volgens het advies dat zij kregen, bemoeilijken die een wolfwerend raster. Hun alternatief is een kleine, afsluitbare stal in het weiland. Zo hoeven zij verschillende groepen dieren niet iedere avond over de weg te brengen. Volgens hen biedt de gemeente alleen ruimte voor een schuilstal met een open zijde, die onvoldoende bescherming geeft.
Hun advies aan de gemeente is om vergunningen en regels voor stallen en afrasteringen aan te passen aan de veranderde omstandigheden. Bescherming van dieren en het behoud van het landschap moeten beter op elkaar aansluiten.
Een ander voorstel is om grotere gebieden af te schermen met rasters die de overheid betaalt, plaatst en onderhoudt. Vanuit de commissie worden praktische bezwaren genoemd, omdat wolven ook wegen en viaducten gebruiken. Het voorstel legt wel de vraag op tafel welke verantwoordelijkheid de overheid draagt naast die van de dierhouder.

Vergoed ook gevolgschade en extra werk
Deelnemers vragen om vergoeding van meer dan de waarde van een gedood dier. Zij noemen drachtige schapen, gemiste opbrengsten, extra arbeid en tijd voor de afhandeling. Ook vragen zij om snellere uitbetaling en nabetaling voor eerder gemaakte kosten.
Subsidies moeten volgens hen aansluiten op de werkelijke beschermingskosten. Zij vragen waarom bedragen tussen provincies verschillen en waarom extra materiaal niet altijd aanleiding kan zijn voor een nieuwe aanvraag. De commissie geeft aan dat hierover overleg met de provincie plaatsvindt. Dierhouders vragen daarnaast om begrip na een aanval en om hun ervaringen bij beleid te gebruiken.

“Ik ben niet tegen die wolven, maar ik wil samen een oplossing hebben.”

Zorg voor duidelijk plan bij ernstige situaties
Een deelnemer vraagt om een plan voor een ernstige aanval op een kind: wie handelt en hoe snel? Ook wordt gevraagd wat er gebeurt met wolven die volgens een dierhouder schurft hebben. Hij maakt zich zorgen over dierenwelzijn en besmetting van vee. De commissie meldt dat mogelijkheden worden onderzocht.

Tafel 3 - Preventieve maatregelen

Hoe kunnen dierhouders hun dieren beschermen tegen de wolf? Aan tafel 3 delen deelnemers ervaringen en ideeën. Hun belangrijkste boodschap is dat preventie moet passen bij de dieren, de omgeving en het dagelijkse werk. Er worden nieuwe mogelijkheden besproken, maar er is nog weinig overeenstemming over welke combinatie voldoende bescherming biedt.

Een raster moet ook te onderhouden zijn

Sommige dierhouders vertellen dat hun dieren achter afrasteringen tot nu toe veilig zijn gebleven. Anderen melden aanvallen ondanks rasters of twijfelen aan de bescherming. Veel deelnemers vinden dat het werk wordt onderschat. Lage draden moeten vrij van gras blijven en bij wisselende begrazing moet de afrastering steeds worden verplaatst.

“Het zijn niet alleen kosten. Het is ook heel arbeidsintensief. Ik denk dat vaak vergeten wordt.”

Vooral de Arkemheenpolder laat volgens deelnemers zien waarom één standaardoplossing niet overal past. Kleine percelen, sloten en greppels maken plaatsen en onderhoud lastig. Afspraken voor weidevogelbeheer beperken bovendien het maaien in bepaalde perioden. Dat botst met het vrijhouden van stroomdraden.

Deelnemers willen ook routes van reeën en dassen behouden en vrezen dat dieren in draden verstrikt raken. Minder begrazing heeft volgens hen gevolgen voor grasland en natuurbeheer. Dieren binnen zetten vraagt extra werk en kosten en is bij percelen verder van huis moeilijk. Een paardenhouder vreest verwondingen als paarden in paniek door meerdere draden vluchten.

Nieuwe ideeën in de praktijk proberen

De provincie bespreekt camera’s die een wolf herkennen en vervolgens licht of geluid activeren om hem te verjagen. Een paardenhouder staat open voor een proef. Daarbij moet ook blijken hoe het vee op de signalen reageert. Een ander idee is om wolven te zenderen en dierhouders via GPS te waarschuwen. Volgens de provincie is het vangen en zenderen lastig.

Kuddebeschermingshonden worden eveneens genoemd, met positieve eerste ervaringen bij schapen op de hei. Deelnemers vragen hoe dit werkt bij losse koppels, paarden en bezoekers. Een autowinder op een quad zou het plaatsen en verplaatsen van rasters kunnen verlichten, maar roept vragen op over kosten.

Een deelnemer beschrijft een proef met vlaggetjes bij zijn raster, waarvoor naar buitenlandse ervaringen werd verwezen. In drie weken is de wolf er volgens hem niet overheen gesprongen. Hij vindt dat te kort om de werking te beoordelen. Hij vraagt om camera’s om terugkeer en mogelijke gewenning te volgen. Ook blijft de vraag of bescherming op één plek aanvallen naar andere locaties verplaatst.

Samen ontwikkelen en passend ondersteunen

De provincie nodigt dierhouders uit om individueel of samen ideeën voor proefprojecten aan te dragen. Volgens de vertegenwoordiger zijn daarvoor middelen beschikbaar. Deelnemers willen dat hun praktijkkennis en bedrijfsvoering daarbij het uitgangspunt vormen.

Zij vragen om ruimere, toegankelijke ondersteuning voor materiaal, arbeid en onderhoud, en duidelijkheid over vergoeding van gevolgschade. De provincie meldt dat de subsidieregeling wordt geëvalueerd. Voor deelnemers hoort ook sneller handelen wanneer bescherming faalt bij het voorkomen van nieuwe schade.

Aanbevelingen

Onderstaande aanbevelingen zijn afgeleid uit de gesprekken in Nijkerk en de terugkoppeling via de enquête. Zij zijn bedoeld als input voor de verdere advisering van de Wolvencommissie Gelderland aan de provincie.

1. **Geef praktijkervaring een vaste plaats en koppel terug**

Betrek inwoners en dierhouders bij het ontwikkelen en evalueren van maatregelen. Ga met hen het gebied in om knelpunten te bekijken, zoals de combinatie van kleine percelen, onderhoud en weidevogelbeheer in de Arkemheenpolder. Verbind hun ervaringen met beschikbare kennis. Geef terug welke signalen worden meegenomen, wie ermee aan de slag gaat en wanneer een volgende terugkoppeling volgt. Maak ook duidelijk waarom een voorstel eventueel niet wordt overgenomen.

2. **Verduidelijk de aanpak na aanvallen en bij ernstige situaties**

Leg in begrijpelijke taal uit welke criteria gelden voor het vaststellen van een probleemwolf, hoe een raster wordt beoordeeld en welke stappen na herhaalde aanvallen volgen. Maak verantwoordelijkheden, contactpunten en verwachte termijnen inzichtelijk. Onderzoek de wens voor sneller handelen en duidelijke termijnen. Zorg daarnaast voor een herkenbare aanpak bij ernstige incidenten met mensen en voor duidelijkheid over het omgaan met zieke wolven. Neem ook de veiligheid van uitvoerders mee.

3. **Maak preventie passend bij dieren en landschap**

Beoordeel bescherming op werking, uitvoerbaarheid, onderhoud, kosten en dierenwelzijn. Houd rekening met wisselende begrazing, percelen verder van huis en de gevolgen voor andere dieren. Bespreek met gemeenten hoe regels voor stallen en afrasteringen praktische bescherming mogelijk kunnen maken, bijvoorbeeld een afsluitbare schapenstal met behoud van hagen. Verken ook welke praktische ondersteuning of gezamenlijke uitvoering dierhouders kan ontlasten.

4. **Ontwikkel en toets nieuwe ideeën samen met dierhouders**

Werk kansrijke voorstellen uit tot proeven die aansluiten op de bedrijfsvoering. Genoemd zijn camera’s met licht of geluid, waarschuwingen via GPS, kuddebeschermingshonden en hulpmiddelen voor rasters. Meet ook de reactie van het vee, mogelijke gewenning en effecten in de omgeving. Laat proeven voldoende lang duren en deel de uitkomsten. Gebruik buitenlandse ervaringen waar die toepasbaar zijn. Maak bij verdergaande voorstellen, zoals verplaatsing of sterilisatie, eerst duidelijk wat bekend is over haalbaarheid en dierenwelzijn.

5. **Stem ondersteuning af op de werkelijke gevolgen**

Neem bij de beoordeling van ondersteuning niet alleen materiaal mee, maar ook arbeid en onderhoud. Onderzoek knelpunten rond extra aanvragen en verschillen tussen provincies. Breng de wensen over vergoeding van gevolgschade, gemiste opbrengsten en extra werk onder de aandacht van de verantwoordelijke organisaties. Geef helderheid over voorwaarden en afhandeling en zoek naar mogelijkheden om de uitbetaling te versnellen. Benader getroffen dierhouders met begrip voor de gevolgen van een aanval.

6. **Bied onderbouwde informatie en ruimte voor verschillende adviezen**

Geef toegankelijke uitleg over het gedrag van wolven, risico’s, preventie en regelgeving op lokaal, nationaal en Europees niveau. Maak onderscheid tussen kennis, onzekerheden, ervaringen en meningen. Gebruik zowel praktijkervaringen als deskundige toelichting en zorg voor ruimte om vragen te stellen. Laat bijeenkomsten en vragenlijsten ook plaats bieden aan deelnemers die een andere beleidsrichting wensen. Zo blijft zichtbaar welke opvattingen er leven en waarop de verdere advisering is gebaseerd.

Ten slotte

De gesprekken in Nijkerk laten een duidelijke wens zien om ervaringen uit de dagelijkse praktijk terug te zien in beleid en uitvoering. Deelnemers vragen om keuzes, passende bescherming en ondersteuning en zichtbare opvolging van hun signalen. De verschillende standpunten vragen daarbij om een open afweging, waarin duidelijk blijft wat inwoners adviseren en wat overheden daarmee kunnen doen.

Addendum

In reactie op dit verslag zijn er nog twee aanvullingen van deelnemers, te weten:

1. Een van de deelnemers mist in het verslag zijn kritiek op de lezing, die hij als pro-wolf ervoer. Hij vraagt om neutrale informatie over wolvengedrag. Ook benadrukt hij dat bescherming mogelijk vraagt om afrastering van erven en open stallen. Die gevolgen vindt hij ingrijpend en benauwend.

2. Een andere deelnemer mist zijn advies om landelijk en mogelijk per gebied een doelstand voor wolven vast te stellen en de populatie daarop terug te brengen. Volgens hem bieden Europese regels daarvoor ruimte, met Zweden als voorbeeld. Hij vindt ieder perceel afrasteren onhoudbaar en geeft prioriteit aan beheer om verdere schade te beperken.